

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“.
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Politično in gospodarsko društvo, Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

**List za politiko,
gospodarstvo in prosveto**

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 15 grošev.
Stane četrtletno: 1 S 50 g; letoletno: 6 S — g
Za Jugoslavijo
četrtletno: Din. 25.—; letoletno: Din. 100.—

Začetek nove Evrope?

Z mnogo obetajočim uvodom se je pričelo novo leto. V Rimu sta podpisala sporazum Francije in Italije, obeh latinskih sester, ministrska predsednika Laval in Mussolini. Svet se je oddahnil ob novem podpisu, govornice o grozeči vojni nevarnosti so utihnile. Človek bi ne verjel, kako silna je v rodu težnja po bolj ustaljenih razmerah in sigurnejšem miru. Sicer pa ni čuda, ko ga je v svetu danes še tako malo.

Svetovna vojna je končala na gospodarskih in političnih razvalinah stare Evrope. Kruto razočaranje so doživeli Nemci, ko so zrl vič milijonske žrtve svojih mož, gledali razpad starodavnega cesarstva ob Donavi in v sebi strti podpisovali trde mirovne pogoje. Nekoč cvetoče nemško gospodarstvo je razpadalo, v notranjosti obeh držav se je bil divji boj z doslej nepoznanimi silami. Ponižani in razaljeni je nemški narod doživel strašni konec svojih sanj o svetovnem nemškem gospodstvu. Tudi zmagovalci niso po prvem zmagovalstvu imeli nobenega povoda za svečanosti. V Rusiji je boljševizem strmoglavil mogočne carje, angleška trgovina in svetovna veljava sta pojemale, Francija je utrpela milijone žrtev in milijardno škodo na narodnem premoženju.

Neprimerno večja in usodnejša je bila moralna stiska, ki je zajela povojno Evropo. Nezaupanje in ljubosumje sta postala vodilo evropske politike, strah pred sosedom in negotovost sta se širila. Ni še minulo drugo desetletje in že je Evropa nova velika orožarnica, opremljena z najmodernejšim orožjem strupenih plinov, smrtnih žarkov in drugih sličnih iznajdb moderne vojne tehnike. Anglija brani danes svoje meje ob Renu in je hkrati premestila svoje ob vzhodni obali se nahajajoče orožarne v notranjost dežele, kamor ne bodo segle kroglice modernih topov in kjer bodo bolje skrite pred pogledi dalekovidnih pilotov vojnih letal. V francoskih črnih kolonijah Afrike se ne prestando vežbajo kolonialni bataljoni, da v slučaju potrebe nadomestijo francoske čete v materinski državi, takoj po 13. januarju odidejo inženjerji in vojaški strokovnjaki na francosko-posaarsko mejo, da zamašijo nastalo vrzel. Medtem je Japonska opeharila Ruse za mandžursko železnico in sega danes po važnem vojnem oporišču Vladivostoku, zasedla je Mandžurijo, da si v kratkem otme vso severno Kitajsko, končno je še proglasila Rumeno morje za japonsko vodo. Imel je prav oni, ki je dejal o položaju: nič na vojno misliti, le proti vojni delati.

Boj na nož so nekoč vodili Norvežani in Danci, hudo so si nasprotovali. Danes pa se naroda čutita majhna in ne vidita več vzrokov dvobojevanja. Saj je njuna kultura kljub vsej narodni pestrosti in bujnosti v svojem jedru vendarle krščanska. Nekaj sličnega se dogaja v teh januarskih dneh. Po desetletju menda je spet stopil na italijanska tla francoski ministrski predsednik, da se snide z Mussolinijem. Ministrskega predsednika vodi v Rim v prvo nedvomno predstojenje glasovanje v Posaarju. Dosedanje lojalno zadržanje Francozov v posaarskih zadevah kaže, da bi Francija nerada hotela žrtvovati za par tisoč kilometrov zemlje, četudi bogate, in za milijon ljudi možnost znosnejših odnošajev z Nemčijo. H temu silijo Francijo v svoji varnosti moteni Angleži, ki z Mussolinijem vred vidijo v četverozvezi Anglije, Francije, Italije in Nemčije bodoče jamstvo za ohranitev miru v Evropi. Francija meni, da bo po priključitvi Posaarja k Nemčiji odstranjena zadnja resna ovira francosko-nemškega sporazuma. H temu naj bi pripomogla Italija.

Težišče francosko-italijanskega zблиžanja pa je v podonavskem vprašanju. Ob Donavi se stekajo interesi treh velikih držav, obeh velikih sosedinj

na meji in Francije ter njenih zavezniških držav. Dosedanja politika Italije je bila dvostranska, ker je Italija zagovarjala mirovno pogodbo v pogledu svojih državnih meja in avstrijske priključitve k Nemčiji, istočasno pa podpirala madžarske težnje po veliki Ogrski. Tolika je vrednost v Rimu minuli teden doseženega sporazuma, v kolikor se je posrečilo spraviti italijansko in francosko mnenje o ureditvi podonavskega vprašanja v eno linijo.

Ob urejevanju nove Evrope vidimo torej malo Avstrijo v ospredju mednarodne politike. Beseda o potrebi avstrijskega poslanstva vsestranske politike je torej resnična, pa tudi razumljiva. Nad

čemer so grešili avstro-ogrski državniki pol stoletja, ko so prodajali monarhijo pruski Nemčiji in se z uprav vzorno zvestobo upirali prijateljstvu drugih držav tja do konca svetovne vojne, tam morajo popravljati državni možje nove Evrope in nove Avstrije. Namreč: da ustvarijo pogoje mirnega sožitja narodov ob Donavi. Nekoč bi ne bilo ovir državnih meja in ne bi trebalo posebne pokroviteljstva, danes pa preostaja le še francosko-italijanski sporazum o ravnotežju v Podonavju in v dogledni dobi morda gospodarska zveza podonavskih držav. Do prvega je prišlo pred tednom, do druge pride, ker tako zahteva evropski mir.

Manjšine — pot k zблиžanju narodov.

Evropa bolj kot kedaj teži za mirom in išče oblik, ki jo vedejo iz „povojne“ dobe. Tako je duhoviti rumunski zunanji minister Titulescu nedavno izjavil: danes gre za „devalorizacijo“ in poduševljenje državnih meja, s čemer je povdaril potrebo gospodarskega in kulturnega sodelovanja ter odprave političnih napetosti. Državne meje naj niso črta, zastražena s stražniki in žičnimi plotovi, marveč vezi narodnih gospodarstev in narodnih kultur. Najboljša in najvarnejša državna meja so zadovoljne in enakopravne narodne manjšine, te so dober most med državami in najkrajša pot k zблиžanju narodov.

Novoletni izjavi kanclerja Schuschnigga in ministrskega predsednika Jevtiča si sličita v onem delu, v katerem oba vladna šefa naglašata pripravljenost svoje države za mirno sožitje z vsemi sosedi. Tako razumemo tudi manjšinske izjave vodilnih avstrijskih mož, ker mora biti naši državi mnogo ležeče na dobrih odnošajih z vsemi sosedi in se mora zato polno zavedati velike važnosti zadovoljnih narodnih manjšin na svojem ozemlju.

S skrbjo istočasno zasledujemo delovanje gotovih krogov v deželi, ki očitno po podani lojalnosti izjavi domovinski fronti zopet prihajajo do sape in se spet čutijo močne dovolj za nadaljevanje svojega dosedanjega dela. Mimo tolikih več ko sumljivih pojavov v okvirju raznih organizacij in mimo pozitivne Heimatbundove akcije v zadnjem mesecu omenimo le nad vse značilni uvodnik nedeljske „Freie Stimmen“, ki piše uvodno pod naslovom „Proti enotnosti Koroške“ sledeče:

„Koroški zvesto prebivalstvo nekdanjega glasovalnega ozemlja s skrbjo zasleduje naraščajoče delovanje onih nacionalnih koroških Slovencev, ki so se pred 15 leti v polni zavesti pomena svojih dejanj udeleževali za priključitev južne Koroške k Jugoslaviji. Razni dogodki ne dopuščajo potrebnega zaupanja in odslej bo umestno in po-

trebno, da posvetimo delovanju nacionalnih Slovencev tu in onstran meje podvojeno pozornost in o njem obveščamo javnost. Slovenci se lahko svobodno udeležujejo na kulturnem polju in se te svobode tudi izdatno poslužujejo. V tej zvezi omenjamo, da imajo Slovenci v novem deželnem zboru tri poslance, dočim so jih imeli v starem ljudskem zastopstvu le dva.“ — V dokaz, da je podvojena pozornost potrebna, navaja članek slučaj žitaravaške prireditve igre „Naši kri“, pri kateri sta nastopila — tako trdijo — dva igralca oblečena v modro-belo-rdeče barve. Iz delovanja Slovencev onstran meje pa navaja list govor g. Smodeja v Beogradu o koroških Slovencih, o katerem je poročala ljubljanska „Slovenija“.

Ne spuščamo se z omenjenim listom v nobene polemike. K nedeljskemu uvodniku le dostavljamo, da v igri „Naša kri“ ne nastopajo Jugoslovani, marveč francoski vojaki v uniformah in barvah minulega stoletja, in da je ta igra bila na Koroškem igrana že najmanj petdesetkrat in to celo za časa slovitiga celovškega Spitzerja. K listovemu komentarju k beograjskem govoru g. Smodeja pa pripominjamo, da doslej še nobena manjšina na svetu ni imela govorov, govornikov v državi materinskega naroda, v predčen-zuri.

Vse to v boljše razumevanje in ocenjevanje nešteti malih in večjih izzivanj, zapostavljanj in očitnih krivic. Nacionalnim krogom v deželi je mnogo na tem, da se narodno-politično ozračje v deželi temni in se preprečijo znosnejši odnošaji med manjšino in državo. Ljubša jim je še vedno iredenta, nezadovoljstvo in napetost kot zadovoljna manjšina in po njej pospešeno zблиžanje dveh držav in narodov. **Ljubša je tem krogom ob nedoslednosti in krivic omajana ter končno razbita Avstrija kot solidna, pravična država.** Če bo tako prav naši državi in vladi, mora biti seveda tudi nam.

Kanclerjeve obljube za leto 1935. Na Novo leto je govoril po radiu zvezni kancler ter ob tej priliki razvil vladni delovni načrt. Med drugim je omenil: Predvsem bo avstrijska vlada skrbela za ugoden razvoj gospodarstva in bo zato podpirala stremljenja za zaposlitvijo brezposelnih, državni prispevek za gradnje cest bo v novem letu podvojen, gradilo se bo pri pošti in železnici ter izvedla elektrifikacija železnice v Visokih Turah. V avgustu tekočega leta bo otvorena cesta čez veliki Klek, kar bo nedvomno dvignilo v deželi tujski promet. Utrdili in krepili bomo avstrijsko kulturo, posebno mladi avstrijski rod hočemo ozko navezati na domovino in očetnjavo. Preusmerjanje šolske vzgoje v katoliškem in avstrij-

skem smislu se bo nadaljevalo. Hočemo še političnega in socialnega miru, zato hočemo govoriti in se razgovarjati z vsakomur, niti za ped pa se ne odmaknemo od smeri, ki jo je določil kancler dr. Dollfuss. Ne bomo sicer zamogli zabraniti zlorabe in očitkov onih, ki govorijo o narodnem izdajstvu, zabranili pa bomo, da se bo takim junakom še verovalo. Tudi mi, ki nosimo danes odgovornost, nimamo drugih besedi, kot so one dr. Dollfusove: Ni nam do čistihlepja, le po-žrtvovalni služabniki domovine in avstrijskega naroda hočemo ostati.

Gospodarski položaj naše države se boljša. Vicekancler Štarhemberg je na svojem celovškem zborovanju povedal pomenljive besede: Ne obljubljam

mного, povem pa, da bodo čez leto dni gospodarske prilike naše države boljše kot pa so danes. Da njegove besede niso prazne, prikazuje sedanji gospodarski stalež Avstrije. V minulemu letu je naša država točno in vestno plačevala obresti zunanjih posojil. Poročila narodne banke kažejo, da pada obtok bankovcev in narašča zlata bančna rezerva, kar pomeni polno varnost našega šilinga. Koncem novembra je bil skupni znesek hranilnih vlog za 124 milijonov šilingov večji kakor istega dne predlanskega leta. Pasivum avstrijske zunanje trgovine se je v primeri s predlanskim zmanjšal za 60 milijonov šilingov. Število nezaposlenih je tekom minulega leta padlo za dvanajstino.

Nova Jugoslavija v luči vladnega načrta. Dne 3. januarja je novi jugoslovanski ministrski predsednik dr. Bogoljub Jevtič predložil narodni skupščini program svoje vlade, v katerem je poudaril: Čuval bo nacionalno in državno enotnost, služil bo miru in procvitu dežele. S sosedi želi dobrih odnosov in bo stremel za mednarodnim vzajemnim sodelovanjem. Jevtičeva vlada odklanja politiko sile in želi polne razjasnitve marzejskega zločina ter kaznovanje vseh krivcev. V notranjem se bo vlada opirala na zaupanje regentskega sveta in na narodno skupščino in bo služila vsemu narodu. Hoče sodelovanja z vsemi, ki so z njo istega mišljenja, in se pri tem ne bo ozirala na to, kje so se njeni sodelavci preje nahajali. Vlada bo izvedla preosnovo notranje uprave in izgradila banovine kot samoupravne edinice, da bodo državi in narodu najbolj odgovarjale. S katoliško Cerkvijo hoče živeti v sporazumu in bo zato pospeševala sklenitev konkordata z Vatikanom. Skušala bo omiliti gospodarsko krizo, čuvala bo izravnano državno gospodarstvo in varovala stabilnost dinarja. Novih davkov ne bo predpisovala. Skrbela bo končno za kulturni podvig vsega naroda. — Izjavo, ki je vzbudila pozornost tudi v inozemstvu, je vzela skupščina z burnim pritrditvijo na znanje.

13. januar 1935. Posaarje, ki meri komaj dvatisoč kvadratnih kilometrov in šteje nekaj nad osemstotisoč prebivalstva, je v teh dneh pozorišče svetovnega interesa. Narodno, jezikovno in krvno je Posaarje nemško in poleg nemštva mu daje poseben značaj še katoliško prepričanje in številni delavski stan. Hitlerjev pokret je postavil posaarsko prebivalstvo, ki naj 13. januarja t. l. odločuje o svoji bodoči politični pripadnosti, pred težko vprašanje. V tolikanj ljubljene nemški zemlji Adolfa Hitlerja je danes vera teptana, preganjana in zaničevana na ljubo nekemu nesmiselnemu poganstvu, ki ga je izumil narodni socializem kot svojo veroizpoved. Verni in zavedni Posaarci se s strahom vprašujejo, kaj bo z njimi, ko se pridružijo svoji domovini. Nemčija do danes še ni dala po svojem voditelju jasnih in odkritih jamstev, da bo spoštovala po pridružitvi Posaarja državljansko in versko svobodo ljudstva. To je, kar prizadeva ljudstvu, ki naj odlo-

čuje o svoji bodoči usodi, toliko notranjih bojev. Na predvečer glasovanja se bo obrnil nanj po radiu sam kancler in voditelj in nadejati se je, da bo tedaj izgovoril velevažne besede o varstvu državljanske in verske svobode v nemškem Posaarju. Dobro je še, da bo ostalo posaarsko vprašanje tudi po 13. januarju mednarodno vprašanje, v kolikor bo namreč izhodišče za novo prijateljstvo med Francijo in Nemčijo. Z vidika evropskega miru bi bilo želeli, naj 13. januar ne bi prinesel nobenih posebnih presenečenj za Evropo, marveč vrnil posaarsko vejo nemškega naroda domovini, narodnemu socializmu pa postavil dober in izdaten nauk, da ni dobro kršiti naravnih narodnih pravic.

Cerkev v boju. Iz Mehike poročajo o krvavih pokoljih, ki jih pripravljajo brezbožni socialisti proti katoličanom. Nedavno so med božjo službo napadli vernike in jih pet ubili. Medtem pripravlja vlada nove kulturno-bojne ukrepe proti Cerkvi. Cerkev se ostro brani pred napadi marksistov in prostozidarjev. — Ob takih slučajih nam prihajajo v spomin besede velikega njenega Ustanovitelja, ki je svoji Cerkvi obljubil zmago nad peklenjskimi vrati. V boljševeški Rusiji in hitlerjanski Nemčiji se vrši boj proti Cerkvi z nezmanjšano silo naprej, dočim so se tamošnjim mogotcem morale ukloniti vse ostale sile. Končno pa je vsa cerkvena zgodovina veličastna povestnica, ki prikazuje Cerkev po vsakem, še tako ostrem boju kot zmagovalko in rešiteljico.

Mi hočemo rasti!

Naslednje vrstice smo sprejeli od preprostega rožanskega kmeta kot prispevek k našemu vprašanju. Preprosta beseda in zdrava misel jih odlikujeta in z veseljem jih priobčujemo:

Odkar je svetovna vojna preobrazila meje osrednjih držav, je manjšinsko vprašanje čimdalje večje važnosti. Na manjšinskih kongresih modrujejo učenjaki, kako naj pripravijo večinske narode do pravičnejšega postopanja napram manjšinam. Večinski narodi pa zanikujejo krivice in raznarodovanje ter trdijo, da se hočejo manjšine prostovoljno spojiti z njimi. V dokaz navajajo potujčene člane manjšinskih ljudstev in še navajajo, da so narodne manjšine ob državnih mejah nevarne.

Manjšin na meji ne bo mogoče nikdar popolnoma raznaroditi. Nezadovoljne manjšine pa državi nikdar ne morejo biti tako zveste kot zadovoljne. Seve je težko rešiti njihovo vprašanje povoljno, posebno če so se delale krivice nad manjšinskim narodom že desetletja in je raznarodovalno delo prizadajalo že občutno škodo. Za rešitev je treba najprej razpoloženja in dobre volje med večinskim narodom, treba je za to še sodelovanja manjšine in končno razumevanja materinskega naroda.

Prebral je, je odrinil pismo in je pogledal Meto: obraz — kamen, oči, vprte srpo v tla. Ni je motil, ni je izpraševal. Poznal je zgodovino Francetovo, tretjega sinu kovačevega. Vojak je bil, častniški sluga. Prehladil se je, a je zaupal na svojo moč in ni legel takoj. A čez tedne je moral leči, nič več silne nekdanje moči ni bilo v telesu. Ležal je mesece. Pisal je tu tam, včasih sam, kratko, včasih je pisal zanj tovariš daljše pismo. Skozi vsa pisma je dihala ena misel, upanje: „Ozdravim in se vrnem...“ A nekega dne je prišlo to pismo. Umrlo je veliko upanje, bolesten vzklik je zazvenel iz tujine: „Smrti sem zapisan, pridite, da vas vidim še enkrat...“

Šla je takoj drugi dan. Poklical jo je sin, umirajoč, kako bi naj ostala doma!

Našla ga je v bolnišnici. Kašljal je in je bljuval kri. Nekdaj cvetoče lice je bilo kost in koža. Ves hrbet mu je bil ranjen od ležanja.

Izostala je teden dni — da so ga pokopali. Vrnila se je upognjena, z osivelimi lasmi, z lici skoro sedemdesetletne starke.

V nedeljo po vrnitvi je vstala v cerkvi nenadoma med pridigo. Stopila je gor na stopnice oltarja Marijinega in je padla na kolena in je kriknila, da se je slišalo po vsi cerkvi.

„Pet sem jih nosila pod srcem, tri so mi že umorili. Ali mi umore še ona?“

Zašumelo je po cerkvi, zavrelo je kakor v morju pred nevihto. V klopih so vstajali; ozirali so se na stranski oltar; dete je zaječalo v naročju materinem.

„Vun z njo!“

Visok ženski glas je zavpil in je prevpil šum,

V večje razumevanje težkoč okoli manjšinskega vprašanja in odprave teh navajam sledeči primer iz domačega vaškega gospodarstva: Sadna vrta dveh sosedov mejita drug ob drugega, vejevje sadnega drevja pa poganja preko skupne vrtno meje. Za ta slučaj predvideva postava dvojno rešitev. Prva je pametna in določuje, da imata soseda pravico do sadu z vej, ki raste z drugega vrta preko vrtno meje. Druga pa dovoljuje vsakemu izmed obeh sosedov, da poreže preko meje segajoče vejevje. Pametna in prijazna si soseda ne bosta rezala vej, ker bi povzročene rane drevo bolelo in mu škodovalo. Pustila bosta veje in negovala vsak svoje drevje, da bo imelo dovolj življenjskega soka tudi za veje, ki rastejo preko meje. Skrbela bosta, da bo drevje imelo dovolj čistega zraka in toplega sonca in da bo nosilo dober in zdrav sad, ki bo v prid in veselje obema.

Narodne manjšine so veje, ki rastejo preko državnih meja, ker se slednje ne bodo dale potegniti tako, da bi ne bilo nobenih manjšin. Zgorajšnja, iz domačega gospodarjenja navedena rešitev je zato tudi vzor rešitve manjšinskega vprašanja. Večinski narod mora vedeti najprej, da morajo manjšine črpati življenjski sok iz debla maternega naroda, da si ohranijo narodno samobit. Tudi veje na drevju ne črpajo življenjskega soka samo neposredno iz zraka in od sonca, marveč tudi in v največji meri iz drevesnih korenin. Večinski narod mora skrbeti nadalje s strpnostjo in pravičnostjo, da bo manjšinski narod vsrkaval čist, nepokvarjen zrak. Manjšinam se mora dovoliti dobra duhovna in duševna vzgoja potom dobrih vzgojnih ustanov in posebno šol, v katerih se ne bo ubijala narodna zavest in ljubezen do materinskega jezika. Šola predvsem mora nuditi dovolj prilike, da se manjšinski naraščaj priučijo maternega jezika in na podlagi tega tudi jezika večinskega naroda. Le ob skrbni in vzajemni negi materinskega in večinskega naroda zamorejo manjšine dobro uspevati in roditi dober in zdrav sad. Vzgoja narodnih odpadnikov pa je gnil sad, s katerim se večinski narod gotovo pred nikomur ne more ponašati. L. V.

DOMAČE NOVICE

Iz grebinske okolice. Ne moremo in ne smemo molčati, ker bi bil molk odobravanje obstoječih razmer. Že večkrat smo v zadnjem času opozarjali merodajna mesta na razmere, ki vladajo v naših šolah in cerkvah. Kakor v Grebinju, tako je tudi na Krčanjah slovenska pridiga in delno tudi molitev v domačem jeziku iz cerkve izrinjena. Čudno je slišati na Krčanjah n. pr. pri nemških litanijah napačne odgovore tistih, ki se radi ponašajo s vsojim nemškim znanjem: „Dass du dem christlichen Volke Frieden und Einigkeit verleihen wollest,“ pa odgovarjajo mnogi: „Erlöse

naraščajoč od hipa do hipa.

Bled je stal stari župnik na prižnici.

„Mir, ljudje božji! Ali ne vidite, da ji je otemnel duh ob preobilni njeni nesreči!“

Stegnil je roke proti narodu, kakor bi hotel braniti siroto. Glas se mu je tresel, a je zvenel vendar odločno in zapovedujoče.

Šumelo je po cerkvi. Ljudstvo je pogledovalo napol jezno, napol plašno in pomilovalno in se je odmikalo polagoma od nesrečnice.

Kovačica se ni zmenila za nikogar. Sklonila je glavo do tal; s čelom se je naslonila ob kamenite stopnice oltarjeve. Tako je klečala vso mašo. Ni jokala, ni vzdihovala, ni izpregovorila besede več.

Ko so odšli ljudje, je prišel župnik. Dvignil jo je in jo je povedel v župnišče, da jo okrepčajo. Ko se je pomirila, jo je spremil sam na dom.

Potem je utihnila. Onemela je kakor stoletna hruška za kovačnico, ki ji je odpalo že vse listje od same starosti, da so štrlele dolge suhe veje nemo in žalostno v zrak. Ni šepetalo v njih več drhteče ob jutrih, ob vzhajajočem solncu, ni šustelo več skrivnostno, pričakovaje ob tihih večerih, v prvem mraku. Le ko je pridrvel preko gor vihar v dolino, je zaškripalo v njih, je zaječalo bolestno.

Utihnila je, onemela. Le sosedi vdovi je potožila včasih.

„Pet sem jih imela, a glej, vse mi je vzela tujina. Tri so mi že umorili. A kaj bo z onima? Kdaj se vrneta? Kdaj in kje mi umreta še ta?“

Kakor senca je hodila po hiši, po vasi. Po dolge dneve ni izpregovorila z nikomur.

(Dalje sledi.)

PODLISTEK

Ksaver Meško:

Na Poljani.

(11. nadaljevanje.)

„Jaz sem mu dala življenje, izredila sem ga v trpljenju, a z ljubeznijo... Kako pravico ste imeli do njega?“

Med prsti so polzele solze; padale so na kolena. A glasu ni bilo slišati. Tiho je bilo v sobi. Sel je strmel v pismo, a misli so mu blodile daleč, v Kaliforniji. Gledal jo je v duhu, kakor je bral o nji. Med nebatičnim divjim gorovjem, v krajini brez hiše, brez njive, brez vrta in brez poti drvi šumeč potok v dolino. Bradati možje stojijo ob njem in v njem: zlata iščejo. Delajo tiho, mrko, odločno. Nekega večera izpove eden izmed njih v pogovoru z znancom, da odpotuje drugo jutro. S skrito lokavostjo ga pogleda znanec... „Zaklad ima, zato odhaja.“ — Drugi dan leži v dolini mož; okrvavljen je pesek okoli njega in pod njim; visoko v zraku kroži orel v velikih krogih in se spušča niže in niže...

Zdrznil se je pot, plašno so pogledale oči.

„Andrej!“ —

„Beri!“

Skoro istotako umazano in strgano je bilo drugo pismo. Bilo je kratko, pisano s tresočo roko.

„Mati, če me hočete videti še enkrat, pridite! Pridite, prosim vas, da vas vidim tudi jaz še enkrat, zadnjikrat. Vaš sin

France.“

uns, o Herr!" — Kako neki se opravlja sv. spoved, če se naši otroci ne morejo z nemškimi duhovnikom zgovoriti? Vprašal sem svojega šletnega fanta, ki ni najzadnji v šoli, po prvem sv. obhajilu, koga je sprejel v sv. hostiji. Ni mi vedel odgovoriti. Pravilo je, tolikrat potrjeno tudi z najvišjega mesta, naj se pri mladinski vzgoji starši, cerkev in šola medsebojno podpirajo. Pri nas o tem ni nikakega govora, dokler imamo pomembne šole in duhovnike, ki našega jezika niso zmožni. Ne v cerkvi in ne v šoli ne morejo nadaljevati z domačo vzgojo. Taka pomanjkljiva vzgoja je vzrok današnji verski brezbriznosti, po njej se morajo cerkve prazniti in se širiti neznačajnost. Pogubni vplivi pomanjkljive vzgoje se morda nikjer ne kažejo tako očitno kot pri nas. Poznamo družine, ki so bile pred desetletji še članice družbe sv. Mohorja, potem so se ponemčile in s časom izgubile vsako spoštovanje do duhovnikov, danes pa so že odkrite sovražnice cerkve in tudi nemških duhovnikov. Ne jemljite nam vendar v teh težkih časih še edine tolažbe, ki jo imamo v cerkvi, s samo nemškimi pridigami in nemško molitvijo, ki nam ne gre tako od srca. Sicer se zna v nekaj letih zgoditi, da bodo cerkve ostale popolnoma prazne. Tisti, ki nosijo danes odgovornost za versko in moralno vzgojo, bodo potem odgovarjali za versko otopenost in neznačajnost.

Celovec. (Vesela vest.) Na božični večer je prevz. knezoškof podpisal odlok, s katerim je imenoval č. o. Valerijana Sartorija, vikarja celovškega kapucinskega samostana, za duhovnega svetnika. Imenovanje je vzbudilo v krogu slovenske celovške družine, ki šteje č. očeta vikarja med svoje člane, mnogo veselja. Kot odličen dušni pastir in slovenski spovednik pa je znan v vsej širši celovški okolici in po vsej deželi. Njegov ravni in odkriti značaj, njegovo skromnost in njegovo veliko ljubezen do Boga in naroda vzljubi vsakdo, ki je kadarkoli imel priliko spoznati odličnega našega rojaka. Ob visokem priznanju neutrudljivemu delavcu v vinogradu Gospodovem mu kličemo še mi celovški Slovenci: Na mnoga leta!

Sv. Štefan na Zili. (Rožce so cvetele.) Rudeče in bele so cvetele na praznik sv. Štefana okrog cerkve in tudi na sončnih njivah in travnikih. Po stari šegi pridejo na ta dan vsi konjereji z vse slovenske Zile, da položijo svoje darove za uspešno rejo svojih konj na oltar. Stara navada, ki med dobrimi Zilani še vedno živi. Že dolgo ni bilo videti pri božji službi toliko mož kakor letos. V starih časih so kmetje k sv. maši prijezdili. A vsled večkratnih nesreč, ki so se ob ogromni množini konj in jezdecev kaj rade pripetile, je vlada prepovedala jemati na praznik sv. Štefana v Sv. Štefan seboj tudi konje. Slični običaj je bil v navadi tudi v Gospej sveti, a ni znano, so ga li letos še obhajali.

Škocijan. Letna bilanca in pregled minulega leta je pri nas isti kot drugod. Letina je bila izven krme za živino slaba. Škocijanski kmetje, ki so svojčas ob vojski državi mogli oddati 8 vagonov belega žita in je Škocijan slovel kot žitnica velikovškega okraja, morajo letos kupovati kruh. Posebno so tisti na slabem, ki so sejali novovrstne rži in je niso „pajcali“. Več vagonov smo lahko vsako leto prodali krompirja, letos ga primanjkuje. Kako mora biti potem šele drugod, če Škocijan nima kruha. V okvirju prostovoljne delovne službe so delavci popravili cesto in jo še sedaj popravljajo ob jezeru. Se vsaj preživijo, ako si že ničesar ne prislužijo. — Rojenih je bilo lani pri nas 38. Koliko je bilo od teh nezakonskih, ne povemo. Mrličev smo imeli 21. 7 otročičev je Bog poklical k sebi in jim dal lepši delež v nebesih, kot bi ga jim mogli pripraviti stariši. Zadnja v letu je umrla Pohlova stara gospa Emilija Michler 1. decembra. Prepečljali so jo na Dunaj in jej tam oskrbeli krasen pogreb. Najstarejša so bili mati g. župnika Ražuna. Porok smo imeli doma 12. Svoje družine so si ustanovili delavci Pivk Lorenc s Krajnarjevo Julko, Franc Hobel z Matičevo Betko, Janez Abruč z Marijo Toplič, Norbert Hudebit iz Otmanj s Terezijo Kakl, Peter Mohor z Erno Schwarz, Janez Tischler z Leopoldino Sagmeister in Anton Schlosser z Rozalijo Robač. Gospodinjino si je dobil Janez Kern v Peračiji v Pavlini Robač, Primožičev v Vogljah pa je kupil Pušnikovo hišo v Srejah in se oženil s Petelinovo Lizko. Naše stare in mlade družine priporočamo sv. Družini. Še omenimo, da se je naša mladina v bralnem društvu izobraževala, pridno čitala in nam podala par krasnih iger, in navedemo naj še, da imamo vrlo izvežbane pevce. S tem smo podali sliko, ki nas vsaj nekoliko to-

laži v naših hudih časih. V novo leto smo stopili z velikim zaupanjem na Boga, ki svojih ne bo zapustil.

Borovlje. Ljudsko gibanje naše fare v preteklem letu je bilo sledeče: Rojenih je bilo 15 otrok, med temi 9 fantov. Umrlo je 25 oseb. Poročenih pa je bilo 11 parov.

Žvabek. Deževen dan je bil, ko smo polagali v grob rajnega Jugovega očeta Janeza Zechnerja na kvaterni petek v adventu. Kakor bi tudi nebo hotelo žalovati s številnimi pogrebcami. Dva meseca preje so obhajali Jugov oče zlato poroko in tedaj ni nihče mislil, da bodo že tako kmalu zapustili ta svet. A gospod župnik Uranšek, ki so dva meseca preje imeli slavnostni cerkveni govor ob zlati poroki, so dejali ob grobu: „Ne smemo se pritoževati, da nam je Bog vzel Jugovega očeta, marveč Bogu se moramo zahvaliti, da nam jih je tako dolgo pustil.“ Dočakali so 78 let. Vzoren mož, vzoren kot kristjan, kot gospodar in kot oče. Številno družino otrok so vzgojili v pravem krščanskem duhu. Velikemu macedonskemu kralju Aleksandru so baje nekoč rekli njegovi prijatelji: Tvoj oče Filip je bil večji nego si ti; kajti tvoj oče je imel sina, kakor ga ti nimaš. Ne zadostuje, da je kdo samo sam dober in vzoren, trditi se mora, da tega duha zapusti tudi potomcem. Rajni Jugov oče so to storili v polni meri. Njihova smrt ni imela nič strašnega na sebi. To je bilo, kakor če zaspi truden popotnik, da se odpočije od trudapolnega pota. Ob asistenci petih duhovnikov, med njimi sina Jugovega očeta č. župnika Aleša Zechnerja iz Železne Kaple, so g. župnik Uranšek pokopali rajnega svojega vzor-župljana, prijatelja in sodelavca. Naj rajnemu očetu sveti večna luč!

Šmihel pri Pliberku. Naš dopisnik je menda šel na „vakance“ ali pa še ni sprejel obljubljenih uredniških nagrad, ker tako vztrajno molči. Dokaj drobiža imamo. Preteklo leto je bilo leto žentev, pa zaenkrat omenimo samo dve poroki: po Srenčevo Nežko na Blatu je prišel postavni Maks Uranšek iz Libelič, Čikova Lenica pa je dala roko in srce Folteju Kužniku v Replah. Obe nevesti sta bili cerkveni pevki in izborni igralki našega odra in ju bomo težko pogrešali. Želimo mladim družinam Gospodovega blagoslova v novo leto. — Dne 23. p. m. pa smo spremljali na zadnji poti Rudolfovo mater z Bistrice, podlegla je težki želodčni bolezni. Bila je vzorna žena, ki je s polno skrbjo vzgajala svoje otroke, ki so ji do slednjega vračali zvestobo za ljubezen. Bodi zlati materi šmihelska zemljica lahka!

Nonča vas pri Pliberku. (Nezgode.) Na Štefanovo se je vračal iz gostilne domov pd. Fevnikov oče. Vrh stopnic nad kletjo mu spodrsne, oče pade pol metra globoko in si razbije lobanjo. Bil je na mestu mrtev. Nekaka usoda je bila nad Fevnikovo hišo. Tri mesece prej je padla z voza njegova žena in umrla iste smrti kot on. Hiša je zdaj prazna. Tako šteje letos naša vas kar devet krst, kar je za naše malo selo izredno visoko število. Na Silvestrovo pa so našli v gozdu pod Božjim grobom mrtvega 52letnega brezposelnega iz občine Waiern pri Trgu. Čevlje je bil sezul, poleg njega je ležala steklenica žganja.

Drobiž. Prevz. knezoškof je imenoval za duhovne svetnike sledeče č. g. župnike iz naših dolin: g. Tomaža Ulbinga v Skočidolu, g. Alojzija Vavtija v Selah in g. Valentina Brandstätterja v Št. Rupertu pri Velikovcu. Priljubljenim dušnim pastirjem k priznanju še mi iskreno častitamo! — Razpisana je župnija Pečnica, dosedanjemu župniku č. Ivanu Sekolu je škofijstvo dodelilo župnijo Globasnico. — Vlada je dovolila 135 vagonov pocenjene rži za Koroško, ki bo razdeljena v krajih potrebe. — Heimatbund si je dodelil posebne „Kulturstelle“ in se trudi s kulturnimi prireditvami v našem delu dežele. Tako je priredil dr. Graberjevo koroško božično igro v Železni Kapli in Dobrli vasi. — Pogorelo je gospodarsko poslopje g. Pavličev v Goričah pri Pokrčah. Škoda znaša okoli 14.000 šil. in je delno krita z zavarovalnico.

NAŠA PROSVETA

Rane na prosvetnem polju.

Med gospodarstveniki se je dolgo časa bil boj med mnenjem, ali je v gospodarjenju prvo delo ali kapital (pod katerim razumejo ne samo denarja, marveč tudi orodje, zemljo, naprave). Socialisti so zagovarjali delo in si zato lastili pravico do vsega gospodarskega dobička, kapitalisti pa so trkali na svoja sredstva in svojo moč in si jemali sami večji del gospodarskega dobička.

Tako sta si do slednjega v gospodarstvu nasprotovale dve fronti in se brezobzirno borili za zmago dotlej, da je njun boj dovedel do popolnega nerada v gospodarskem in družabnem življenju. Sv. oče je v svoji sloviti okrožnici „Quadragesimo anno“ naglasil, da je za redno gospodarjenje potrebno delo in potreben kapital, in je povdaril njuno dvojno službo: obči in zasebni blaginji.

Prosveta je gospodarjenje v duševnem svetu. Tudi duševne vrednote ustvarja dvoje: delo in znanje ali izobrazba. Kot na gospodarskem polju se hočeta tudi na prosvetnem uveljaviti dve struji, od katerih naglašaja prva delo, druga izobrazbo kot nujno za ustvarjanje duševnih dobrin. Tako najdemo tudi v prosvetnem življenju dvoje vrst ljudi: socialiste in kapitaliste. Prvi hočejo ustvarjati brez potrebnega predznanja in lastne izobrazbe, drugim zadostuje njihova izobrazba, podcenjuje pa važnost svojega in drugih prosvetnega udejstvovanja. Ti prosvetni kapitalisti prezrejo, da je tudi v duševnem svetu vrhovno vodilo občina blaginja in da torej veselje za prosvetno delo in izobrazba obvezujeta vsakogar k izobraževanju ne zgolj sebe, marveč tudi družine in občine.

Zakaj danes to modrovanje? Da enkrat za vselej pribijemo škodljivost prosvetnih kapitalistov in socialistov, ki vlečejo vsak zase in si dopadajo v praznem, pogubnem samoljubju in tako neizmerno škodujejo obči rasti. Tožijo mnogi, da se je predvsem moda prvih močno razpasla v svetu. Kot na gospodarskem je tudi na prosvetnem polju, na polju vzgoje in izobrazbe, nujna zavest, da je škodljivo vsako zakopavanje duševnih zmožnosti in da je udejstvovanje, delo, drugi veliki predpogoj zdravega prosvetnega življenja.

Ja, delo! Ko so ljudstva izgubila spoštovanje in veselje do gospodarskega dela, je sledila strašna kazen brezposelnosti. Gorje, če bi zamrlo še spoštovanje in veselje do prosvetnega, duševne dobrine ustvarjajočega dela, kajti sledila bi duševna brezposelnost in ljudstva bi hiralala in umirala ob hrepenenju po duševni zaposlitvi. Škoda, prizadeta rodu in njegovi rasti po sebičnosti poedincev v gospodarstvu in prosveti, se bridko maščuje.

Zato: vzgajajmo in izobrazujmo se sami ter vzgajajmo in izobrazujmo še svoje brate in sestre!

„Bauernschulen?“ Od marsikod prihajajo vprašanja, kako in kaj s takozvanimi „kmečkimi šolami“, ki jih ustanavlja tudi po naših krajih državni prosvetni referent. Toliko v znanje: Zvestava in smotrna gojitev svojstvenega kmečkega življenja, kot se odraža nepokvarjeno v družini in vasi, v običaju in pesmi, v govoricah in noši, je na sebi samo hvalevredna. Predpogoj seveda je, da mora biti nosilec tovrstne prosvetne misli ležeče na tem, da poživljajo pristno in v ljudstvu ukoreninjeno kmečko zavest. Ucepljanje umetne, v našem delu dežele nedomače stanovske zavesti pa je nesmiselno in tudi brezplodno. Izgleda, da tudi stvaritelju nista še povsem jasna namen in delovni način, v kolikor vsaj tiče njegovih „Bauernschulen“ v našem ozemlju. Le, kdor hoče gojiti pri nas zavest domačega slovenskega kmeta in kmetice, je naš prijatelj in s tem smemo in moramo sodelovati ter ga podpreti.

Št. Rupert pri Velikovcu—Škocijan. V nedeljo 13. t. m. priredi škocijansko društvo v dvorani Narodne šole v Št. Rupertu ob 3. uri pop. igro „Volga“. Med odmori zapojejo škocijanski pevci.

Št. Jakob v Rožu. („Vrnitev“ ponovimo!) Lepa božična igra „Vrnitev je minulo nedeljo navzočemu občinstvu prav ugajala in jo bomo na splošno željo ponovili prihodnjo nedeljo dne 13. t. m. ob 3. uri pop. istotam. Tudi tamburaši spet sodelujejo.

Božična prireditev v Hodišah. V nedeljo po božičnem prazniku je pričelo društvo svoje zimsko delo in nam uprizorilo Drabosnjakovo „Kristusovo rojstvo“. Pred igro je domači g. župnik govoril o pomenu božičnih praznikov in nazorno razložil, kako se je kmet Drabosnjak uživel v dogodke mesta Betlehema in potem napisal lepo igro. Po zanimivem govoru so naši priznani igralci igrali božično igro, najboljše so podali prizor pastirjev. Vmes je pel moški in mešani zbor božične pesmi. Tako je bila cela prireditev posvečena božični skrivnosti in je tudi društvo obhajalo praznik božjega rojstva.

Žitara vas. („Naša kri.“) Še vedno vžiga Finžgarjeva igra o sorodni krvi našega naroda. Zadnjo nedeljo v letu so jo uprizorili naši v „Trti“, prisostvovala ji je polna dvorana občinstva od blizu in daleč. Igro so podajali brezhibno, posebno pa so še ugajali francoski častnik Renard,

Borštnik in njegova Jerica, pa Štefan in eden hlapcev. Uvodno so nam č. svetnik Weiss govorili o škofu Slomšku ter nas opozorili na krasni njegov življenjepis v knjigi letošnjega Mohorjevega daru. Med odmori pa so se vedno spet uglasili ubrani pevci šentvidskega moškega zbora pod vodstvom vrlega pevovodje Mičejca. Lepi popoldne je dobro zaključil bogati spored zadnje nedelje in letu.

Globasnica. („Zlatarjevo zlato“) je bil naslov igri, ki so jo na Novo leto priredili naši društveniki. Že sam naslov je mikal, pa tudi veselje za društvene prireditve sploh še nikakor ni zamrlo, tako da je bila Šoštarjeva dvorana nabito polna. Najbolj posrečen se nam je zdel Groga Čokolin, katerega je podajal naš najboljši igralec. Tudi drugi so dobro odrezali in bi mi samo želeli, da bi društvo v letošnji sezoni doseglo nekdanjo svojo višino. Tudi poučnih sestankov, na katerih bi govorniki razpravljali o najvažnejših vprašanjih naše dobe in katerih ostali spored bi izpolnili naši pevci in igralci v kratkih prizorih, bi se nikakor ne branili. Saj so se naši pevci tudi na tej prireditvi prav imenitno postavili. — Še bilanco lanskega ljudskega gibanja vam navajamo: 17 novih zemljanov se je naselilo v našo župnijo, umrlo jih je 7, poroke pa ni bilo nobene. Slednjemu je vzrok ta „hentana“ kriza.

Veliko versko slavje bo zadnje tri dni v juniju v Ljubljani, ko se vrši evharistični kongres vseh katoličanov Jugoslavije, za katerega se že sedaj vršijo obširne priprave. Ta veličastna verska manifestacija ima namen pokazati temeljne vzroke današnjega svetovnega gorja in nakazati pot rešitve, ki je ista kakor pot k našemu Bogu. Da bo potek in uspeh na znotraj in na zunaj tem sijajnejši, se že sedaj ustanavljajo posebni odbori po vseh župnijah katoliške Jugoslavije.

GOSPODARSKI VESTNIK

Pokvarjena sol. Mnogo ljudi je v času sedanje gospodarske stiske uporabljalo tudi za kuho rdečo sol, ker je za polovico cenejša nego bela sol. Marsikomu prede tako trda, da je bil prisiljen rabiti neprečiščeno rdečo živinsko sol. Na belo kuhinjsko je namreč naložena visoka trošarina. Uporaba rdeče soli v gospodinjstvi svrhe pa ni bila povšeči državi, ki je odredila, da se dodaja rdeči soli neka snov, ki jo napravi neužitno za ljudi. Nekateri so s pokvarjeno soljo solili naprej, pa meso in jedi so bile grenke in neprebavljive. Ne moremo razumeti, zakaj se revnemu ljudstvu ne pusti prosta uporaba rdeče soli za kuhinjo in soljenje mesa, ker se je poslužujejo samo v svoji skrajni sili. Kdor more, si rad kupuje belo užitejšo. Zato bi bilo po pravici želeli, da bi se rdeča sol prodajala v takem stanju, da bi jo revno ljudstvo moglo uporabljati tudi za kuho.

Zgodnji krompir da lepe dohodke. Tujski promet v deželi je zvišal povprašanje po zgodnjem krompirju. Podjeten gospodar zna tudi dobro ceniti dohodek zgodnjih poletnih mesecev. Krompirjevi gomolji, ki so določeni za zgodnje seme, morajo predčasno kaliti. To dosežemo, ako jih hranimo čez zimo v hladnih, mračnih shrambah. Ne smemo krompirja nalagati na kupe, ležati mora razprostrt, ker zamorejo le tako pognati 3—5 cm dolge klice. Ponekod so v rabi posebne priprave za shranjevanje zgodnjega krompirjevega semena, to so neke vrste zaboji, katerih vmesni prostori med deskami puščajo med gomolje dovolj zraka. Za sajenje pripravljena zemlja mora biti dobro zrahljana in mora vsebovati dovolj za rast potrebne hrane. Najvažnejši je za krompir kalij, katerega dajemo najmanj 200 kg na hektar. Fosforno kislino dajo druga umetna gnojila. Za krompirjem lahko še sadimo peso ali sejemo furo ali ajdo.

Kedaj naj sekamo les za drva. V pozni jeseni ali v zimi posekano drevje daje najboljša drva. Slaba so drva od v spomladi ali v poletju posekanih dreves. Ko listno drevje v zimi počiva, ima v sebi le malo sokov in je torej posebno pripravno za kurivo. Razlika v kvaliteti tudi ni velika med drvami iglastega drevja, ki je bilo sekano spomladi in se je dobro izsušilo, in drevjem, ki je bilo sekano pozimi. Pomladi pripravljena drva se morajo sušiti vsaj pol leta, poleti sekano drevje pa vsaj eno leto. Kdor torej le težko čaka na izkupiček prodanih drv ali kdor nima primerne prostora za skladiščenje drv, naj seka iglovje pozimi. Smrekov in jelkin les oprostimo skorje že

v zimi, ker je spomladi dobro skrivališče raznemu mrčesu.

Par nasvetov k zimskemu krmljenju. Prva polovica minulega leta je bila suha, kar je imelo posledico: pičel pridelek prve košnje. Poletje in jesen sta bila deževnejša. Posledica suše je, da vsebuje krma le malo apna. Rastlinam primanjkuje potrebnih sokov za vsrkavanje apnenih snovi iz zemlje. Če je živina tudi v normalnih letih v zimi dostopna za bolezn, ker ji nedostaja ta ali ona prepotrebna snov, je ta nevarnost v izrednih letih tem večja. Le previdno zimsko krmljenje zabrani prisilno klanje ali ceno odprodajo živine. Prvo pravilo je, da stoji v hlevu toliko glav živine, da se ni bati lakote. Brez močne krme pozimi ne gre, posebno je je potrebna mlada, breja in molzna živina. Najvažnejše pravilo letošnjega krmljenja je pa v dodavanju apna v obliki drobno zlete apnene moke ali drugih apnenih krmil, ki jih prodajajo kmetijske zadrage. Navodila tovrstnega krmljenja se morajo polno upoštevati, preobilno ali prepričilo krmljenje je kvečjemu v škodo. Važno je v letošnji zimi tudi krmljenje silo-krme ali repe, ki pa najbolje učinkuje v zadnjem zimskem mesecu. Končno še opozarjamo, naj letos gospodarji čimprej ko mogoče pokladajo svežo krmo in sicer že v času, ko bi sicer ne izplačalo kositi. Potrebo živine po prostem gibanju v zimi pa smo že opetovano naglasili.

Vrbje za pletenje košov. Mnogi iščejo v zimi posla in zaslužka. Evo skromen nasvet! Toliko raste ponekod vrbja, ki jo dober material za znano domačo obrt. Kdor si ni že pravočasno spomladi poskrbel vrbjih šib, ki jih je brez težave lahko „slekel“, naj postopa v zimi sledeče: Vrbove šibe se morajo kuhati nekako 4 ure v kotlu na ognju, nato jih poškropimo z mrzlo vodo in izskorjimo. Les je različne barve, rudečastorjav. Čim svetlejša je barva, tem boljša je kakovost. Olupljene šibe zvezemo v sveženj in postavimo v posodo z vodo, posodo nato v topel prostor (hlev, kuhinjo i. dr.). Šibe kmalu poženejo liste in se dajo lepo olupiti. Prvovrstne vrbove mladike, ki poženejo že v drugem letu rabne šibe, prodaja kmetijska zbornica.

Lipa pred hišo. Stari Slovanci so imeli pred svojimi hišami, sredi in okoli vasi mnogo košatih lip, katerih ostanke moremo še danes tu i tam občudovati. Samo pogledajte si enkrat osemstoletno lipo sredi šentjakobske vasi v Rožu in divili se bodele čistilnosti mogočnega drevesa, ki je zrlo toliko zgodovino sredi Roža! Prav koristno bi bilo, ako bi staro navado pri nas zopet uveljavili, ker se ne bi s tem samo spominjali na naš rod, temveč bi dobili od lipe zdravilnega in cenene lipovega čaja, čebelice bi imele dobro pašo, vaška družina pa bi imela v njeni sencu lepo shajališče končno je lipov les mnogo vreden.

Velikovski trg minulega tedna. Biki 70—85, pitani voli 85—1.—, vprežni voli 60—80, plemenske krave 75—85, klavne krave 60—80, telice 70—80, teleta 90—1.—, ovce 50—65, koze 55—65, plemenske svinje 70—90, plemenski prašiči 65—85, zaklani prašiči 1.20—1.30 šil. za kg. Pšenica 39, rž 29—30, oves 10—19.50, ječmen 24—28, koruza 16, leča 28, fižol 28—30, ajda 22, krompir 8—10, jabolka 40—50, jajca 10—11, stare kokoši 2 do 3, mlade 1.80—2.50, sirovo maslo 2.80—3.60 šilingov za kg.

RAZNE VESTI

Pri najvišjih Slovencih.

Rev. G. M. Trunk.

Nekaj iz preteklosti kraja, kjer zdaj živimo. Pred kakimi 70 leti so kraj odprli, kakor tu pravijo, ko so našli prvo zlato. Kakor ogenj je šla novica med svet. Sprva so kar pod koreninami dreves pobirali debela zrna čistega zlata. Obenem so začeli tudi kopati in izpirati pesek. Velika bogastva so prišla in izginila. „Kako došlo, tako prošlo.“ Niso vsi dobili, prišlo jih je pa mnogo. Dostikrat ni bilo ne jela, ne dela. Zarjovel je kak „blizard“, sneženi metež, ni bilo strehe, manjkalo obleke, kar po tucate jih je obležalo, ker vnetje pljuč pomeni tu gotovo smrt. Kdo se zмени? Vsak je prišel le radi — zlata. Zakopali so jih pač kako. Kdo in odkod, so bili? Na tisoče jih je bilo od nekoder. Drugi so dobili. Karte in ženske in pijača ... tisočaki so šli en sam večer, menjali „roke“, revolver je bil poleg kart na mizi, goljufov je mrgolelo, nastal je pretek, revolver je govoril, trije, štirje so obležali, saj je šlo le, kdor je hitrej-

ši pri streljanju. Morda je bila kaka obravnava, hitrejšega je vzela noč, priče so šutile, niso videli ničesar ... pokopljite ... saj jutri bo treba druge pokopati. Zlata je dosti, življenje pa — čip, ceno, in dosti je še živih. Od vseh vetrov so prihajali najrazličnejši elementi in na revolverjih so imeli zarezano, koliko jih je vsak že postrelil. Nikakor ni pretirano, ako še danes govorijo o „Wild West“, divjem zapadu. Ni bilo pomoči. Niti prvi katoliški duhovniki v tistih časih v začetku niso šli na spoved brez mačka, brez revolverja. Ni šlo drugače. Živimo v interesantnem mestu, kaj ne? Leadville pa ni edino tako mesto. Kjer je bilo zlato, tam je bilo tudi dosti krvi, smrti, nasilstva, rabuk, dosti človeške mizerije je bilo. Le polagoma se je umirilo.

Došlo in prošlo, se lahko reče v mnogih slučajih. Samole en slučaj naj omenim. Prišel je onekod neki Tabor, na stotine je bilo takih. Pravi „Glücksritter“ je bil, kjer je pač kaj kazalo. Tudi kopat je šel, saj vsi kopljejo. Bilo je nekaj, kjer je kopal. Tudi neki sosed je kopal, pa ni bilo dosti, pravzaprav ni bilo ničesar, ko je kopal sosed. Ampak ljudje si znajo (?) pomagati. Ta sosed, ki je kopal, pa ni našel ničesar, je dobil nekaj dobre rude iz nekega drugega rudnika in to rudo je „posolil“, kakor so rekli, v svojo prazno jamo, poklical soseda Taborja, pokazal — rudo, in Tabor je udaril za prodajo, udaril za svetlih 50.000 dolarjev. In zdaj je Tabor kopal, ampak kmalu je videl, da ga je „nasolil“ sosed, katerega je z dolarji vred vzela noč. Pa se ni morda pušnil, ker je šlo 50 tisoč dolarjev. Došlo, prošlo, in sonce še lepo sije ves dan. „Petdeset tisočakov sem dal,“ pravi, „in 50 čevljev globoko bom kopal.“ Ampak ni bilo treba kopati niti tako globoko, in resnična ruda, nenasoljena, se prikaže. Vedno več je je in vedno boljša. Slavna „Machless mine“ je bila odkrita, in Tabor je vzel iz nje do 50 milijonov. To ni bajka, gola resnica. Še mnogo več milijonov je bilo na drugih krajih, vse je govorilo samole o Taborju in Leadvillu. Mož je postal državni guverner, pozneje senator, milijonov je bilo nešteto, in milijone je mož razsipal, ni bil klucec, vse je živelo pri njem. Zopet pa je denar hudičev gnoj. Pognal je Tabor ženo, ki živi še zdaj, in vzel je drugo in pri ženitovanju z drugo je bil sam ameriški predsednik Cleveland prisoten in sijaj je bil, saj so majne v Leadvillu bruhale milijone. Tudi druga žena še živi in je bila večkrat že pri meni. Ko je prišla prvokrat in še nisem poznal Taborja niti po imenu, niti ne njegove zgodovine, sem mislil, da je prišla fehtat kaka beračica. Takoj pa sem spoznal, da je ženska vrlo inteligentna, ni bilo fehtarije, povedala je to in ono. Šele potem sem se začel zanimati in izvedel vse o nešteti milijonih, in o praznem žepu zdaj, ker vse je šlo. Žena sicer še živi tam pri slavni majni v pravi kalupi, morda je res v majni še dosti rude, ampak zdaj je vse pod vodo, za enkrat brez vrednosti. Pred par leti se je ena hčerk v Chicagu ustrelila, za „Solver Dollar“ so jo klicali, in vso Taborjevo zgodovino so posneli v posebnem filmu in kazali, kaj vse se lahko zgodi v Ameriki in v Leadvillu. Vsaj pred smrtjo je bil Tabor krščen, že leta je mrtev, obe ženi še živita, milijonov pa ni, niti dosti za jesti. (Nadalje sledi.)

Papige nadlegujejo Avstralijo. Avstralija trpi zaradi navala papig. Komaj se je nekoliko opomogla po velikanskih rojih kobilic, ki so obrali njeno zelenje, že jo je nadlegovala druga zelena nevarnost. Milijoni in milijoni zelenih ptičev so posedli deželo. Priletele so papige v tako gostih rojih, da je bila zemlja, kamor so sedle, videti čisto zelena od barve njihovega perja. Onesnažile so vodo, da je postala za ljudi neužitna in požrle slednje ostanke zelenja. Ponekod so jih pokončevali s strupom, drugod s posebnimi psi, pa nadloga je trajala, dokler ni kot na povelje odrinil cel roj neznanokam.

Hiša in gospodarsko poslopje, tričetrt orala travnika s sadjem naprodaj p. d. pri Celnjaku v Stebnu pri Beljaku p. Mallestig. Cena S 5400. 96

Posestvo v Podravljah

(Föderlach), pripravno za penzionista, se prodaja. Okrog posestva 9500 m² njiv in travnika, na tem 33 večjih šadnih drevesc. Hiša ima 7 sob in 2 kuhinji, 1900 z opeko zidana in 1934 novo trdo krita. Skedenj in hlev za 8 glav živine sta novo in trdo krita. Naslov: Vinko Gröblacher in Dieschitz, p. Velden am Wörthersee. 104